

ФИЗИКОХИМИЯ

ЛЕТЕН СЕМЕСТЪР ЛЕКЦИЯ XIII

ПОЛИМЕРИ

- Класификация на полимери
- Морфология на полимери
- Средна молекулна маса и полидисперсност
- Разтворимост и разтваряне на полимери
- Реология на полимерни разтвори
- Термични свойства на полимери
- Механични свойства на полимери

ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД

Най-ранни практически приложения на полимери

- мерсеризиране на памук (третиране на влакната със силна основа с цел омрежване, повишаване на здравината и афинитета към багрила)
- нитриране на целулоза до пироксилин
- производство на целулоид (стапяне на нитрирана целулоза, пластифицирана с камфор)
- ацетилиране на целулоза и получаване на водоразтворими целулозни деривати

1839 - *Goodyear* открива вулканизацията на каучук

1910 - първа напълно синтетична пластмаса – бакелит (фенол + формалдеhid)

1920 - *Staudinger* - първи хипотези за химичната природа на полимерите - макромолекули

1930 - Лаборатории Du Pont - синтезирани първите линейни полимери

Носители на Нобелова награда за принос в областта на полимерите

1953 (химия) *Herman Staudinger* за принос към изясняването на химията на макромолекулите

1963 (химия) *Giulio Natta* и *Karl Ziegler* за принос към синтеза на полимери (Ziegler-Natta катализа)

1974 (химия) *Paul J. Flory* за принос към теоретичната химия на полимерите

1991 (физика) *Pierre-Gilles de Gennes* за обща теория за фазовите преходи

2000 (химия) *Alan G. MacDiarmid*, *Alan J. Heeger* и *Hideki Shirukawa* за работа върху електроактивни полимери с приложение в електрониката

ПОЛИМЕРИТЕ ВЪВ ФАРМАЦИЯТА

Опаковки:

шишета (полиетилен, полиолефини), мускали (полистирен), запушалки и капачки (гума, пластмаси), торбички за кръв и iv разтвори (поливинилхлорид), спринцовки (полипропилен, поликарбонат), блистери (ламиниран полиетилен с алуминий или целофан, полиестерни филми)

Помощни вещества:

обвивки на таблетки (хидроксипропилцелулоза, полиетиленгликол, повидон, натриева карбоксиметилцелулоза), свързващи вещества при производство на гранули (акация, желатин, натриев алгинат), дезинтегранти (нишесте, поливинилпиролон); уплътняване на суспензии и офталмологични разтвори; защитни колоиди за стабилизиране на емулсии и суспензии; приготвяне на водоразтворими гели и основи за кремове; матрици и мембрани при ЛФ с контролирано освобождаване и т. н.

Желатин: основна съставка на твърди и меки капсули; супозиторна основа; емулгатор, суспендиращ агент; съставка за микрокапсулиране (с акация) и др.

Лекарства:

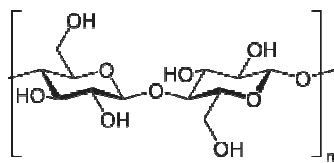
инсулин, хепарин и неговият антагонист, протамин сулфат, плазмени експандери (декстран, човешки серумен албумин), лаксативи (метилцелулоза, натриева карбоксиметилцелулоза, йонообменни смоли (колестипол хидрохлорид, холестирамин)

3

ВИДОВЕ ПОЛИМЕРИ

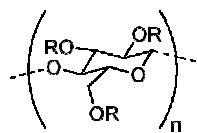
Полимери – високомолекулни съединения, изградени от голям брой повтарящи се структурни звена (мономери), свързани с ковалентни връзки.

Природни (биополимери)
протеини, полипептиди, полинуклеотиди,
полизахариди, естествен каучук)

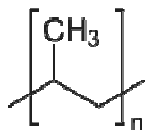
целулоза

Полусинтетични
химично модифицирани
целулозни деривати

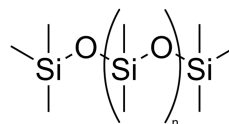
метилцелулоза

Синтетични органични полимери

полипропилен

Неорганични (полисилоксани, силани)

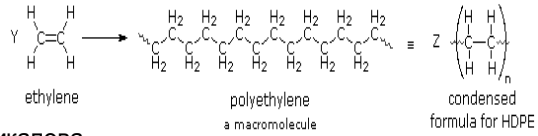

полидиметилсилоксан

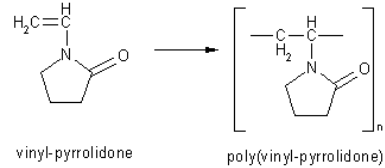
4

Според вида на изграждащите веригата мономерни остатъци

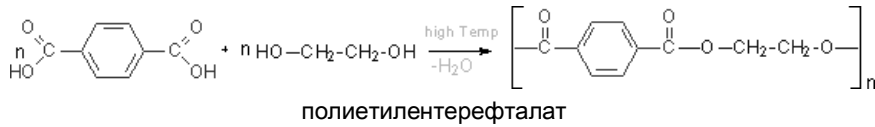
Хомополимери

Полимеризация - свободнорадикалова полимеризация - хомополимери присъединителни (адитивни полимери) адитивна молекулна маса **DP** - степен на полимеризация Полимери и олигомери

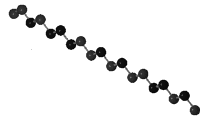
Кополимери

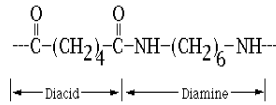
Поликондензация (степенна полимеризация) - най-малко два вида молекули, отделят се нискомолекулни вещества кополимери (кондензационни полимери) молекулна маса по-малка от сумата на съставлящите мономерни

Според начина на редуване на мономерните остатъци

произволни
~ABVAAABAABVVABAABA~

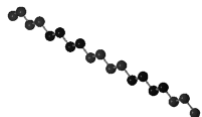

алтернативни
~ABABABABABABABAB~

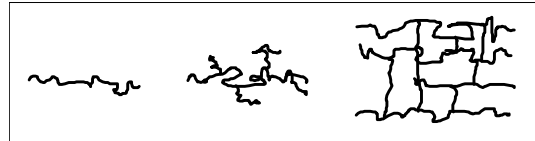

Найлон 6.6

блок кополимери
~AAAA-BBBB~AAAA~BBB~

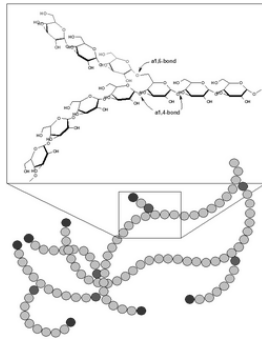
Според формата на макромолекулите

линейни

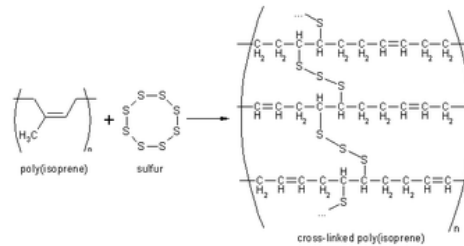
разклонени

омрежени (равнинно, пространствено)

Гликоген - разклонен полизахарид

вулканизацията като пример за омережаване

Ковалентни връзки между полимерните макромолекули – директни или чрез омережващи агенти

7

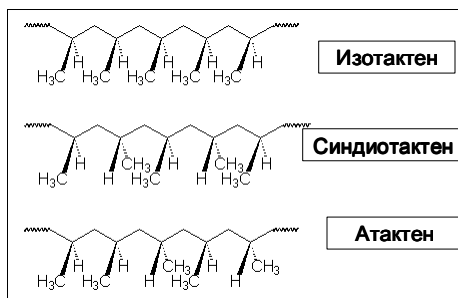
Според конфигурацията на хиралните центрове в макромолекулата

Стереорегулярност (tacticity = подреждане, организация)

Изотактни
Всички хирални центрове са с еднаква конфигурация (S или R)
Заместиталите са разположени от едната страна на ВВ скелет.

Синдиотактни
Редуване на хиралните центрове с R и S конфигурация
Заместиталите са разположени последователно под и над равнината на ВВ скелет.

Атактни
Няма последователност в подреждането на хиралните центрове

Полипропилен

Получаване на изотактни и синдиотактни полимери – стереоселективна полимеризация (Ziegler-Natta катализатори)

Стереорегулярността е определяща за степента на кристалност на полимера

Изотактните и синдиотактните полимери кристализират поради своите подредени структури. Атактните не кристализират.

8

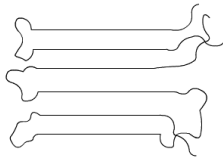
МОРФОЛОГИЯ НА ПОЛИМЕРИТЕ

Надмолекулни структури

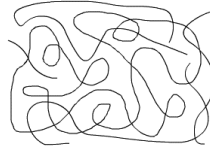
Пространствено групиране на макромолекулите в резултат на междумолекулни взаимодействия (дисперсионни, диполни, водородни връзки)

далечен порядък
(еднотипно повтаряне на сегменти от макромолекулите на определено разстояние)
⇒ **кристален строеж**

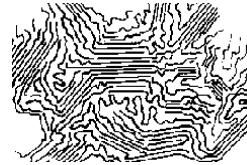
Малки разстояния между сегментите на прилежащите вериги, силни междумолекулни взаимодействия

липса на порядък
хаотично разпределение
⇒ **аморфен строеж**

Големи разстояния между сегментите на прилежащите вериги, слаби междумолекулни взаимодействия

полукристална структура
редуване на аморфни и кристални области (кристалити)

Една полимерна верига обикновено преминава през няколко съседни кристални и аморфни области

9

Кристализация на полимер

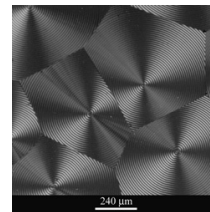
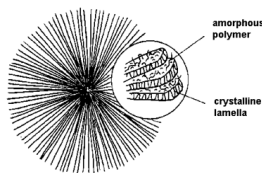
Охлаждане на стопилка или кристализация от разтвор

Зародиш (подреждане на няколко сегмента от произволно нагънатите и заплетени полимерни вериги) ⇒ нарастване до кристалити до пълно изпаряване на разтворителя или втвърдяване на стопилката. Части от полимерните вериги не могат да се подредят в кристална решетка ⇒ аморфни области.

Бавно охлаждане благоприятства кристализацията.

сферулити

Характерни за синтетични полимери

Сферични, радиално симетрични решетки от влакнести кристалити
 $d = 1 \mu\text{m}$ -няколко mm
влакна или пера, излизащи от центъра на сферулита

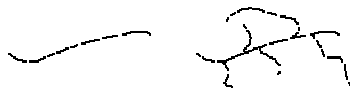
Границите на сферулитите са слаби области, податливи на разрушаване при прилагане на напрежения ⇒ сферулитите намаляват здравината на пластмасите, правят ги по-крехки.

10

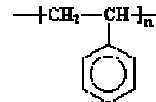
Степента на кристалност се определя от химичната структура на полимера: състав, форма, конфигурация.

Условие за висока степен на кристалност:

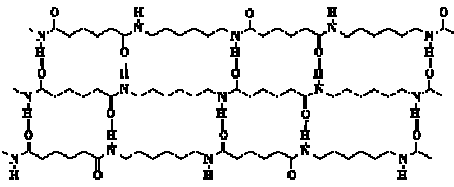
- Стереорегулярна структура с малки или без разклонения
  - Наличие на полярни групи за диполни взаимодействия или водородни връзки
- Разклонения, омрежване, атактни участъци намаляват степента на кристалност или напълно я изключват.

Полиетилен
линеен – почти 100% кристален;
разклонен – ниска степен на кристалност

Полистирен
синдиотактен – висока степен на кристалност;
атактен – напълно аморфен

Найлон 6.6 – водородни връзки между карбонилните O-атоми и амидните H-атоми ⇒ благоприятстват подреждането на макромолекулите в кристални участъци

Значимост на междумолекулните сили

11

СРЕДНА МОЛЕКУЛНА МАСА. ПОЛИДИСПЕРСНОСТ

Нискомолекулни вещества
Много биополимери

Монодисперсни

Захароза: $M = 342.3 \text{ g/mol}$
Човешки серумен
албумин: $M = 69\,000 \text{ g/mol}$

Синтетични полимери

Полидисперсни ⇒

Средна молекулна маса
Разпределение по молекулни маси

Напр. Полистирен

фракция A: $M_A = 1\,000 \text{ g/mol}$

фракция B: $M_B = 100\,000 \text{ g/mol}$

$N_A = N_B = 0.5$

Бройно-средна молекулна маса

$$\bar{M}_n = \sum N_i M_i = N_A M_A + N_B M_B$$

Тегловно-средна молекулна маса

$$\bar{M}_w = \sum w_i M_i \quad w_i = \frac{N_i M_i}{\sum N_i M_i}$$

$$\bar{M}_n = 0.5 \times 1000 + 0.5 \times 100000 = 50500 \text{ g/mol}$$

Чувствителна към нискомолекулни фракции

w_i - тегловна част на i-та фракция

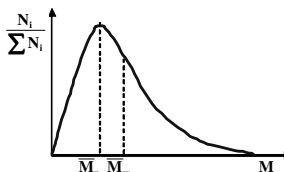
$$\bar{M}_w = 0.01 \times 1000 + 0.99 \times 100000 = 99010 \text{ g/mol}$$

Чувствителна към високомолекулни фракции

$$\bar{M}_w > \bar{M}_n$$

$$\frac{\bar{M}_w}{\bar{M}_n} > 1$$

Мярка за полидисперсност
T

Крива на разпределение на полимерни молекули около бройно-средната и тегловно-средната молекулна маса

12

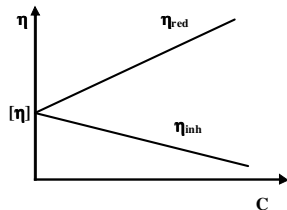
Средна молекулна маса, определена въз основа на вискозитета на полимерен разтвор (вискозитетно-средна молекулна маса) $\bar{M}_v$

Относителен вискозитет $\eta_{rel} = \frac{\eta}{\eta_0}$ Специфичен вискозитет $\eta_{sp} = \frac{\eta - \eta_0}{\eta_0}$ η - вискозитет на разтвора
 η_0 - вискозитет на р-теля

Редуциран вискозитет $\eta_{red} = \frac{\eta_{sp}}{C} = [\eta] + k_1 [\eta]^2 C$ Присъщ вискозитет $\eta_{inh} = \frac{\ln \eta_{rel}}{C} = [\eta] - k_2 [\eta]^2 C$

$[\eta] = \lim_{c \rightarrow 0} \eta_{red} = \lim_{c \rightarrow 0} \eta_{inh}$ Гранично вискозитетно число

Определя се от линейните зависимости η_{red}/C или η_{inh}/C чрез екстраполация при $C = 0$.

Уравнение на Mark-Houwink $[\eta] = K \bar{M}_v^a$

a, K - константи за дадена двойка полимер-разтворител

$a = 0.5 - 0.8; K = 0.2 \times 10^{-4} - 8 \times 10^{-4}$

Напр. поливинилалкохол във вода, $30^\circ C$

$a = 0.64; K = 4.28 \times 10^{-4}$

Вискозитетно-средната молекулна маса има стойност между бройно-средната и тегловно-средната молекулна маса, по-близо до втората.

СВОЙСТВА НА ПОЛИМЕРИ

Фактори, определящи свойствата на полимери

- Химичен състав   Вид и последователност на атомите и връзките
- Форма на молекулите   Линейни, разклонени, omрежени
- Стереорегулярност   Изотактни, синдиотактни, атактни
- Размер на молекулите   Средна молекулна маса; полидисперсност
- Организация на молекулите   Аморфни, полукристални, степен на кристалност

Междумолекулни сили

- Разтворимост
- Реологично поведение
- Термични свойства
- Механични свойства
- Оптични свойства
- Проницаемост

РАЗВОРИМОСТ И РАЗТВАРЯНЕ НА ПОЛИМЕРИ

Не всички полимери се разтварят; разтварянето на полимерите е бавен процес

Фактори, определящи разтворимостта

"Подобно се разтваря в подобно"

Химична структура	Полярни макромолекули (полиакрилова киселина, полиакриламид, поливинил алкохол, целулозни деривати) – разтворими във вода (диполни вз-я, Н-връзки). Неполарни или слабо полярни (полистирен, полиметилметакрилат, поливинилхлорид, полиизобутилен) - разтворими в неполарни разтворители.
Молекулна маса	Разтворимостта в даден разтворител намалява с нарастване на молекулната маса (по-здрави дисперсионни взаимодействия между полимерните вериги)
Степен на омрежване	Разтворимостта в даден разтворител намалява с увеличаване на степента на омрежване (отслабват силите на взаимодействие между полимерните молекули и молекулите на разтворителя)
Степен на кристалност	Разтворимостта в даден разтворител намалява с увеличаване на степента на кристалност (по същите причини).
Разклонения на веригата	Разклонени полимери имат по-голяма разтворимост (по-слаби кохезионни взаимодействия). Скоростта на разтваряне зависи от дължината на страничните вериги. Макромолекули с дълги странични вериги се преплитат в голяма степен, което затруднява проникването на молекулите на разтворителя => по-бавно разтваряне в сравнение с макромолекули с къси странични вериги.

Механизъм на разтваряне

Полимер в твърдо състояние

Дълги вериги, съставени от голям брой сегменти, организирани в повече или по-малко подредена структура (кристална или аморфна) в резултат на различни по сила межумолекулни взаимодействия

Полимер непосредствено след внасяне в разтворителя

I етап на разтваряне
Солватиране на макромолекулите, разхлабване на спираловидната форма, набъбване

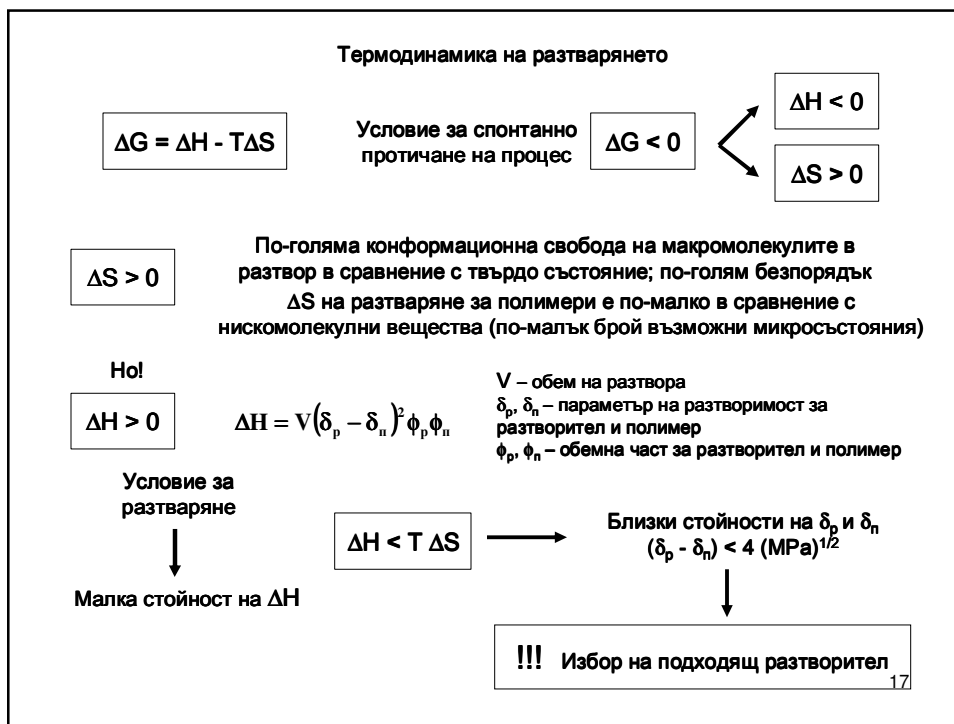

II етап на разтваряне
Дифузия на солватираниите макромолекули във от набъбналата маса и диспергиране в разтворителя

Необходимо условие за разтваряне
силите на взаимодействие полимер-разтворител
> силите на взаимодействия полимер-полимер

Ако полимерът е с висока степен на кристалност, омрежване или здрави вътрешномолекулни водородни връзки, силите на взаимодействие полимер-полимер са достатъчно здрави и процесът спира на първия етап. Резултатът е набъбнал гел.

Ако доминират силите на взаимодействие полимер-разтворител, полимерът се разтваря. Нагънатите макромолекули, заедно с включените между сегментите молекули разтворител¹⁶ приемат елипсовидна или сферична форма с т. нар. хидродинамичен обем.

Параметър на разтворимост

Мярка за кохезионната енергия; индикация за поведението при разтваряне.

$$\delta = \sqrt{u} = \left[\frac{\Delta h - RT}{v} \right]^{1/2}$$

u – моларна кохезионната енергия
 Δh – моларна топлина на изпарение
 v – моларен обем

$(\text{cal/cm}^3)^{1/2}; (\text{MPa})^{1/2}$
 $1 (\text{cal/cm}^3)^{1/2} = 2.046 (\text{MPa})^{1/2}$

Определяне на δ

Малки молекули – по формулата

Полимери – термично разграждане при $T < T_{\text{изп}} \Rightarrow$ индиректни методи

Например: Набъбване на дадена полимерна фракция при определена T в различни разтворители

$\Rightarrow$ максимално набъбване в разтворител с δ_p най-близък по стойност на δ_n

Условие за разтваряне

- Отделяне на една молекула от нейните съседи
- Преодоляване на кохезионните сили на взаимодействие между молекулите от един вид

Енергията, необходима за отделяне на една молекула корелира с моларната топлина на изпарение

Колкото по-здрави са взаимодействията, по-голяма е стойността на δ .

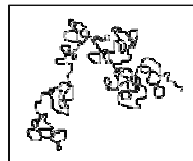
Разтворител	δ_p (MPa ^{1/2})	Полимер	δ_n (MPa ^{1/2})
n – хексан	14.9	полиизобутилен	14.5–16.5
хлороформ	19.0	полиетилен	15.8–18.0
метанол	29.7	полиакрилонитрил	25.3–31.5
вода	47.9	Найлон 6.6	27.8

17

θ-състояние, θ-температура, θ-разтворител

Полимерна молекула в разтвор

- голям брой ротационни връзки
- множество възможни конформации, преминаващи една в друга
- гъвкава макромолекула
- ⇒ форма на произволна, постоянно променяща се спирала

Взаимодействия

- полимер-полимер (между отделните сегменти в спиралата)
- полимер - разтворител

“добър разтворител”

$$F_{п-р} > F_{п-п}$$

Макромолекули в разгъната конформация, солватирани

“лош разтворител”

$$F_{п-р} < F_{п-п}$$

Макромолекули в свита конформация, незначителна солватация

Екстремно “лош разтворител”
 (“неразтворител”)
 θ-разтворител

Силно свита молекула ⇒ *преципитация*
 (фазово разслояване)

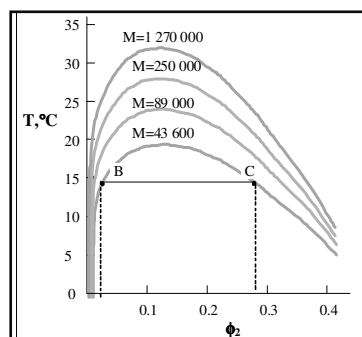
$$\Delta G = 0$$

$$\Delta H = T \Delta S$$

→ θ-състояние

19

Зависимост на разтворимостта на полимер от Т и М

Фазови диаграми на смеси от 4 фракции полистирен с разтворител циклохексан
 4 криви – разтворимост на П в Р и на Р в П за дадена температура

Над кривата – хомогенна област, разтвори

Под кривата – две фази
 - почти чист разтворител
 - преципитат (концентриран разтвор на полимер)

Повишаването на Т благоприятства разтварянето

T_c - критична температура
 При $T < T_c$ настъпва фазово разслояване

Фракция М 43 600

$T_c = 19^\circ\text{C}$

При 15°C – 2 фази

В: $\phi_2 = 0.02$ – почти чист разтворител

С: $\phi_2 = 0.28$ – преципитат

θ-температура → Т, при която започва фазово разделяне

≡ T_c за фракция с $M \rightarrow \infty$

За разглежданата система
 циклохексан $\delta = 16.8 \text{ (MPa)}^{1/2}$
 полистирен $\delta = 17.4\text{-}21.1 \text{ (MPa)}^{1/2}$
 θ-температура 34-35° C

Полимерен разтвор достига θ-състояние при:

- Понижаване на Т
- Прибавяне на θ-разтворител ($\Delta H \uparrow$)
- Повишаване на М ($\Delta S \downarrow$)

20

Гелообразуване

Характерно за концентрирани разтвори на полимери

Гели: полутвърди системи от две взаимно проникващи непрекъснати фази: твърда (асиметрични частици с голяма свободна повърхност) и течна. Полимерните макромолекули са свързани в 3D мрежа в резултат на сравнително здрави взаимодействия, ненарушавани от топлинното движение. Разтворителят прониква в твърдия скелет, изпълвайки празните пространства.

Необратимо гелообразуване $\Rightarrow$ ковалентни връзки (3D полимеризация, химично omрежване)

Обратимо гелообразуване $\Rightarrow$ физическо omрежване, междумолекулни взаимодействия (преципитация)

Преципитация - фазово разделяне до преципитат (10-20% полимерен разтвор) и почти чист разтворител.

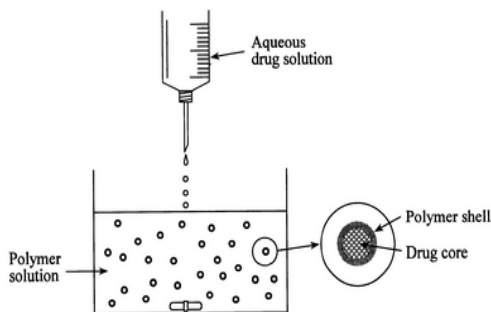
- охлаждане до $T < T_c$
- прибавяне на "неразтворител"
- при водни полимерни разтвори - изсолване (прибавяне на соли, които отнемат хидратната обвивка на полимерните макромолекули)

Синерзис – свиване на гел поради отделяне на разтворителя. Резултат от възникване на допълнителни взаимодействия между макромолекулите при стареене (кристализация).

21

Коацервация - Отделяне от полимерен разтвор на малки капки богата на полимер втора течна фаза.

Микрокапсулиране - процес, при който малки частици или капки се обвиват в капсула

Микрокапсули - диаметър 5-500 μm
дебелина на обвивката 1-10 μm

- Лекарството (прах или микронизирано) се диспергира (емулгира) в полимерния разтвор. Трябва да бъде неразтворимо в разтворителя.
- При непрекъснато разбъркване се прибавя неразтворител и/или изсолващ електролит. Това води до коацервация на полимерния разтвор.
- Върху повърхността на лекарствените частици се образува коацерватна обвивка (богата на полимер течна фаза).
- Необходимо е разбъркване на предотвратяването на коалесценция
- Коацерватната фаза трябва да бъде достатъчно течна, за да обвие лекарствените частици, но и достатъчно вискозна, за да предотврати разкъсването на обвивката при разбъркване.
- Системата се охлажда, капсулите се измиват и изсушават.

22

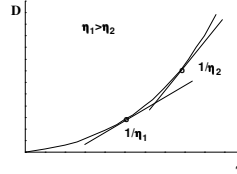
РЕОЛОГИЯ НА ПОЛИМЕРНИ РАЗТВОРИ

Голям относителен вискозитет $\Rightarrow$ $\uparrow$ с повишаване на концентрацията !!! Приложение за $\uparrow \eta$ на колоидни разтвори $\Rightarrow$ понижаване на скорост на седиментация

1. Значителна степен на солватация
2. Голямо количество разтворител, механично включен във вътрешността на нагънатата макромолекула
3. Кооперативна природа на течене на преплетените, свързани с междумолекулни сили макромолекули

Псевдопластично поведение

Проявяващият се вискозитет намалява постепенно с увеличаването на напрежението при отместване τ .

малки напрежения при отместване $\tau \Rightarrow$ преобладава **Брауново движение**, макромолекулите - произволно нагънати и преплетени спирали с голямо количество включен разтворител
 $\Rightarrow$ обемиста течаща единица
 $\Rightarrow$ голямо съпротивление на течене
 $\Rightarrow$ голям проявяващ се вискозитет

увеличаване на τ

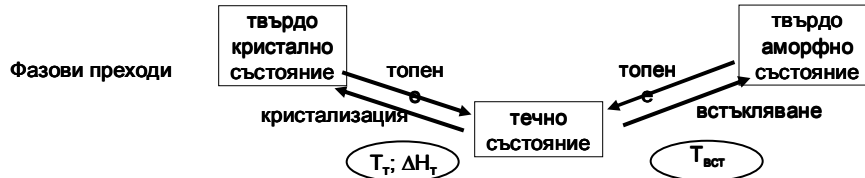
разгъване на макромолекулите и подреждане по посока на течението
 намаляване на триенето, освобождаване на включения разтворител
 $\Rightarrow$ намаляване размера на частицата
 $\Rightarrow$ намаляване съпротивлението на течене
 $\Rightarrow$ намаляване на проявяващия се вискозитет

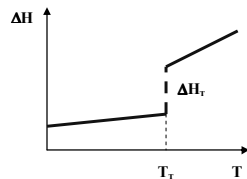
ТЕРМИЧНИ СВОЙСТВА

Термореактивни полимери
(не се стапят)

Термопластични полимери
(стапят се)

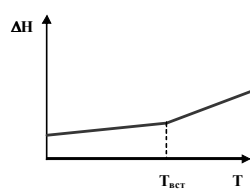
Топене – фазов преход I род
Рязка промена на свойствата на системата при T_r

$\Delta H_r > 0$ ендотермен процес

Необходима енергия за преодоляване на междумолекулните взаимодействия в кристала

Встъпяване – фазов преход II род
Свойствата се променят постепенно; няма T_t , а област на топене (десетки $^{\circ}\text{C}$)

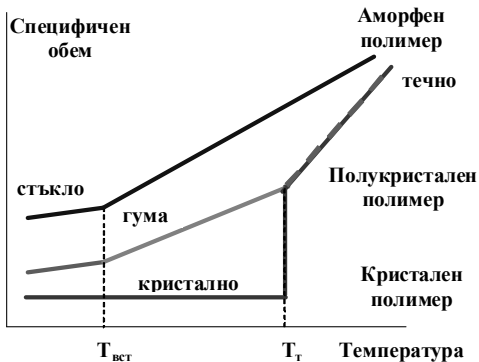

$T < T_{вст} \Rightarrow$ "замръзнали" конформации; няма ротационно и Брауново движение
 $T \geq T_{вст} \Rightarrow \uparrow E_k$; приплъзване на макромолекулите една спрямо друга
 преход стъкло-гума не е същинско топяне, а омекване

Полукристален полимер

- два фазови прехода:
 - встъпяване при $T_{ст}$ за аморфната част
 - топене при T_T за кристалната част
 $T_{вст} < T_T$

Зависимост специфичен обем-температура за аморфен, кристален и полукристален полимер

Кристален полимер
 Мигновено преминава в течно състояние при T_T

Аморфен и полукристален
 Преход стъкло-гума при $T_{вст}$

Полукристален
 При $T=T_T$ – стапяне на кристалните области – рязко увеличаване на специфичния обем (стопилка с по-малка плътност в сравнение с кристалните участъци)

МЕХАНИЧНИ СВОЙСТВА

Механични свойства

→ Деформация под действие на външна сила

- опън
- огъване
- срязване
- усукване
- компресия

σ - напрежение при опън

$$\sigma = \frac{F}{S}$$

→ ϵ - деформация, удължаване

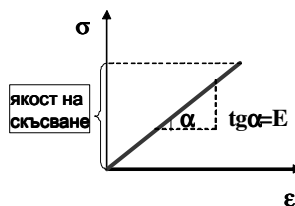
$$\epsilon = \frac{L - L_0}{L_0} = \frac{\Delta L}{L_0} \cdot 100, \%$$

Идеалните (еластични) твърди тела се деформират при прилагане на напрежение, но възстановяват форма и размери след освобождаване на напрежението.

Закон на *Hook* $\sigma = E\epsilon$

E - модул на *Young*, модул на еластичност;
 мярка за якост
 Якост на скъсване – приложеното напрежение, необходимо за скъсване на пробата

Удължаване при скъсване (пределна деформация) – най-голямото възможно удължаване на пробата преди скъсване

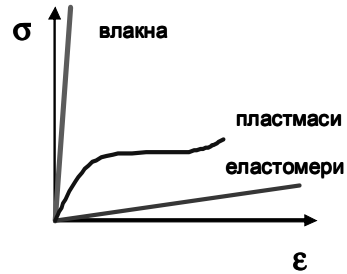

Влакна

Висока степен на кристалност
 Голяма якост на опън; голям модул на еластичност
 ⇒ Малко удължаване при скъсване
 Здрави, но крехки; изтегливи

Еластомери

Аморфни; ниска степен на omрежване (~ 1%)
 Малка якост на опън; малък модул на еластичност
 ⇒ Голямо удължаване при скъсване
 Еластични, жилави, подобни на гума.
 Над 30 % полимерът става твърд и крехък.

Криви напрежение-деформация за различни видове полимери

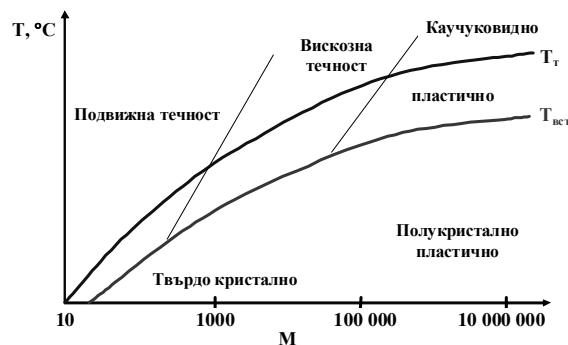
Тип полимер	Якост на опън, МПа	Модул на Young, МПа	Удължение при скъсване, %
Еластомер Естествен каучук	7-28 20.3	0.07-2.8 1.33	300-900
Пластмаса Полиетилен – HD Полиетилен - LD	14-84 37.1 15.4	70-3500 1190 252	20-200
Филм/влакно Найлон 6.6	70-700 70	700-7 000 2 000	10-50
Стомана	420	224 000	

Пластмаси

Междинни показатели
 Необратима еластичност;
 могат да се моделират при подходящи условия - налягане и температура.

Влияние на молекулната маса върху свойствата

- ↑ M →
- ↓ Разтворимост и скорост на разтваряне
  - ↑ Вискозитет на разтвора и стопилката
  - ↑ Термична стабилност; по-високи T_g и $T_{вст}$
  - ↑ Якост на опън и модул на еластичност
  - ↑ Якост на удар и др. видове деформации
  - ↓ Удължение при скъсване (пределна деформация)

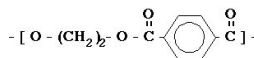
Влияние на степента на кристалност върху свойствата

↑ Степен на кристалност →

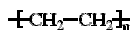
- ↓ Разтворимост
- Непрозрачни – различен индекс на пречупване на светлината от кристалните и аморфните области
- ↑ Плътност
- ↑ Барьерни свойства (малки молекули и йони не могат да дифундират през кристалните области)
- ↑ Якост на опън и модул на еластичност
- ↑ Якост на удар и др. видове деформации
- ↓ Удължение при скъсване (пределна деформация)
- ↑ Твърдост, ↓ Гъвкавост
- ↑ Химична резистентност

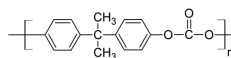
Политетрафлуоретилен
- висока степен на кристалност,
- бял, непрозрачен

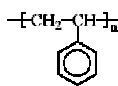
Полиетилентерефталат
- висока степен на кристалност,
- непрозрачен

Полиетилен
• LDPE - ниска степен на кристалност, прозрачен
• HDPE – висока степен на кристалност, непрозрачен (освен в тънък филм)

Поликарбонат
- ниска степен на кристалност,
- прозрачен

Полистирен
- много ниска степен на кристалност,
- прозрачен